

Dragi devetošolci,

Življenje nam je spet pokazalo, da še vedno obstajajo situacije, ki so nepričakovane. Tudi tokrat je tako. Življenjske okoliščine so se spremenile – zelo hitro in zelo drastično. Upam, da ste se organizirali doma in da iz dane situacije naredite najbolje. Verjemite, da iz vsake take življenjske izkušnje pridemo močnejši in samozavestnejši.

Pouk na daljavo je za vse nekaj novega – tako za nas kot za vas. To spet dokazuje, da se celo življenje učimo in dobro je tako.

Zdaj pa h konkretnemu delu za teden, ki je pred nami. Zadnji dan pouka, 13. 3. 2020, sem vam posredovala kopije za delo doma na temo odvisniki, kar bomo delno uporabljali. Nekaj časa bomo posvetili branju literarnih del in pisnemu sporočanju.

Če naletite na težave, mi, prosim, sporočite na moj e-mail, ki sem vam ga posredovala 13. 3.. Za vsak primer ga še enkrat objavim: jolanda.lazar@guest.arnes.si

Ko se vrnemo v šolo, bomo preverili, dopolnili, razložili in popravili morebitne napake.

In sedaj na konkretno delo v trenutnem tednu.

Ponedeljek, 23. 3. 2020 (1 ura)

Torek, 24. 3. 2020 (1 ura DOP/DD)

Sreda, 25. 3. 2020 (1 ura)

O zloženi povedi smo se že pogovarjali, sedaj pa si bomo ogledali, kako lahko povezujemo stavke v zloženo poved. Dve uri SLJ in 1 uro dopolnilnega pouka priredno zloženi povedi – najprej VEZALNO priredje.

Temeljito si preberite navodila in razlago. Vaje delajte v zvezkih. Dodane so tudi rešitve. Prosim vas, da jih uporabite resnično le za preverbo po končanem delu. Če naletite na kakršnokoli težavo, mi, prosim, napišite e-pošto.

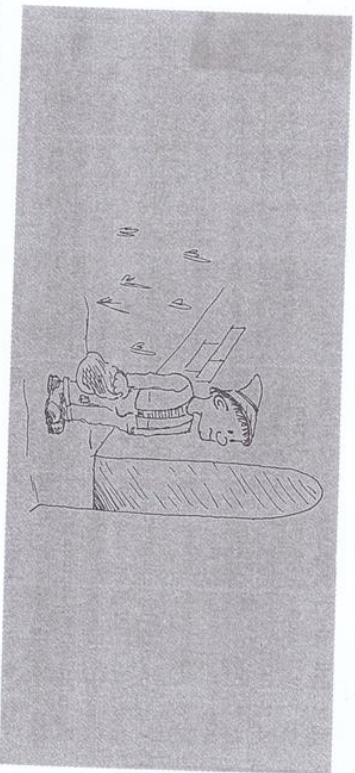
B. PRIREDNO ZLOŽENA PОВED – PRIREDJE

1. KAJ JE PRIREDNO ZLOŽENA PОВED

Stavki v večstavčni povedi so med seboj povezani na različne načine. V prejšnjem poglavju smo si ogledali podredno zvezo, na vrsti so torej priredne zveze.

Kaj je značilno za priredno zloženo povedi? Najprej nekaj primerov takih povedi:

Hodil je in hodil in dospel do grada. Pogledal je proti vhodnim vratom, a videl ni nikogar. Bil je previden, zato je že od daleč klical gospodarja, kajti tako so mu narokovale izkušnje.

Priredje je sestavljeno iz dveh ali več stavkov. V kakšnem odnosu so? – Po nobenem stavku se ne moremo vprašati z vprašalnico, torej so med sabo neodvisni, enakovredni.

Priredno zložena poved je zveza dveh ali več enakovrednih stavkov.

Glede na razmeja med deli priredno zložene povedi ločimo 7 vrst priredij.

2. VRSTE PRIREDIJ

Kadar določamo vrsto priredja, moramo vedno razmisлити, v kakšnem razmerju so si stavki v povedi. Pri določanju nam pomaga tudi poznavanje vezniških besed, ki so značilne za vsako vrsto priredja.

Priredje pogosto tvori dvostavčna poved, vendar to ni pravilo. Po dva dela imajo protivno, vzročno, pojasnjevalno in sklepalno priredje. Po dva ali več delov pa vezalno, stopnjevalno in ločno priredje. O vsem tem podrobneje pri vsaki vrsti priredja.

VEZALNO (KOPULATIVNO) PRIREDJE (vez. pri.; S_A S)

1. primer

Hodila sem po Sloveniji in občudovala njene naravne lepote.

1. del

neprvi del

Kaj izraža neprvi del? – Izraža hkratnost dogajanja.

Zakaj pa pravimo neprvi del? – Zato, ker ni nujno, da se 2. del priredja nahaja takoj za prvim, npr.: *Hodila sem po Sloveniji, ko so bile počitnice, in občudovala njene naravne lepote.*

V priredje se lahko vrine odvisni stavek: tedaj neprvi del priredja ni več drugi po vrstnem redu, ampak tretji.

2. primer

Mama je prišla domov in začela kuhati.

1. del

neprvi del, ki izraža zaporedje

V tem primeru poteka dogajanje po vrstnem redu: najprej mama pride domov, nato kuha.

V vezalnem priredju neprvi del izraža hkratnost ali zaporedje.

Najznačilnejši je veznik *in*, poleg njega pa še *ter*, *pa* (ta je bolj pogovoren). Še primeri: *Pozvonil je in trkal ter čakal.* – *Ona le razlaga pa se razburja.* – *Prisilata je knjigo in jo kupila.*

Kadar je *pa* vezalni, tedaj pred njim ne pišemo vejice. Veznik *ter* rabimo takrat, ko smo že prej uporabili veznik *in*, npr.: *Milan molči in gleda ter razmišlja.*

Včasih veznik opustimo in napišemo vejico: *Plesala je, skakala in se smejala na ves glas.*

Ali lahko zamenjamo vrstni red sestavnih delov priredja?

Lahko, vendar si v tem priredju sestavine sledijo po logiki prostora in zaporedju časa:

Ona se razburja in razlaga. (Sestavini lahko brez škode obrnemo.) – *Mama je kuhala in prišla domov.* (Tokrat ne sledimo časovni logiki in sestavin ne smemo zamenjati.)

VAJE

1. Enostavne povedi poveži v vezalna priredja:

Tjaša je odšla v knjižnico. Izposodila si je Atlas sveta. – Miloš si je pripel smučī. Spustil se je po strmem bregu. – Pozvonilo je. Odšel sem odpret vrata. – V parku sta se srečala Tine in Maja. Začela sta se meniti. – Zazvonilo je. Učenci so planili na hodnik. – Pojavila se je miš. Maska je stekla za njo. Ujela jo je. – V roke je vezla torbo. Izrinje je izvlekla zvezek. Začela je pisati domačo nalogo iz slovenščine.

2. Vezalna priredja razdeli na več povedi:

Pogledal je na plakat in zavil v kinodvorano.
Lisica je opazila lovca in se mu je izognila ter izginila v hosto.

Iščem komentar pa iščem pa ga najdem šele na zadnji strani časnika.

Naš učitelj razlaga in razlaga pa ponovi zadnje besede in tedaj si mi zapišemo. Vstala sem in se umila in pojedla nekaj malega ter pohitela v šolo.

3. Dopolni v vezalno priredje:

Zjutraj si pomanem oči _____, – Zbrali smo se pri Ksenji _____, – Matija _____, – Voda pomikalnice se pojavi na površju _____, – Za rojstni dan mi je mama voščila _____, – Za rojstni dan mi je mama voščila _____.

4. Poišči vezalna priredja iz sestavka:

Tega nisem razumela pa konec. Zakaj neki me pitajo s formulami, ki jih bom že jutri pozabila. Vesteden sem se učila in učila. Prebrala sem snov v učbeniku in prelitala očetov priročnik. Kje je sedaj uspeh? Ni ga in gatako kmalu še ne bo. Saj vem, da bi morala delati že prej. Sedaj je tako. Jutri se bom začela učiti iz učbenika, zvezka in priročnika. Pravočasno bom sedla k vsemu temu in rezultat ne more izostati.

5. Poišči vezalna priredja iz besedila:

Voda pade, se razbije na tisoč kapljic in se spet zbere v hrumeč hudournik. Uživali smo ob velikanski moči vode in prav težko smo se odrgali od te lepote. Morali smo nadaljevati pot proti vrhu in planinski koči. Bližal se je že večer.

6. Poišči vezalna priredja:

Zaškripalo je in vlak se je ustavil. Potniki so nosili kovčke in torbe. Nekateri so hoteli proti postaji in se niso ozirali za vstopajočimi. Drugi so potrpežljivo čakali, da ne bo več gneče. Za njih se je potovanje šele začelo. Sedli so na proste sedeže. Nekateri so se zatopili v branje. Drugi so opazovali pokrajino, ki je bežala v neskončnost. Na postaji se je vlak zopet ustavil in nekaj potnikov je izstopilo ter drobitlo korake proti izhodu s perona.

REŠITVE

1. Tjaša je odšla v knjižnico in si izposodila Atlas sveta. – Miloš si je pripel smuč in se spustil po strmem bregu. – Pozvonilo je pa sem odšel odpret vrata. – V parku sta se srečala Tine in Maja ter se začela meniti. – Zazvonilo je in učenci so planili na hodnik. – Pojavila se je miš, mačka je stekla za njo in jo ujela. – V roke je vzela torbo in iz nje izvlekla zvezek ter začela pisati domačo nalogo iz slovenščine.

2. Pogledal je na plakat. Zavil je v kinodvorano. – Lisica je opazila lovca. Izognila se mu je. Izginila je v hosto. – Iščem komentar. Iščem dalje. Najdem ga šele na zadnji strani časnika. – Naš učitelj razlaga na dolgo. Ponovi zadnje besede. Tedaj si mi zapišemo. – Vstala sem. Umila sem se. Pojedla sem nekaj malega. Pohitela sem v šolo.

3. Rešitev je cela množica, na primer: in že hitim pod tuš, gledali diapozitive in se zabavali, in čez čas spet ponikne, in bere, podarila fotoaparata in spekla torto.

4. Ves teden sem se učila in učila. – Prebrala sem snov v učbeniku in prelitala očetov priročnik. – Ni ga in gatako kmalu še ne bo. – Pravočasno bom sedla k vsemu temu in rezultat ne more izostati.

5. Voda pade, se razbije na tisoč kapljic in se spet zbere v hrumeč hudournik. – Uživali smo ob velikanski moči vode in prav težko smo se odrgali od te lepote.

6. Zaškripalo je in vlak se je ustavil. – Nekateri so hoteli proti postaji in se niso ozirali za vstopajočimi. – Na postaji se je vlak zopet ustavil in nekaj potnikov je izstopilo ter drobitlo korake proti izhodu s perona.